

Asia: VN/14657/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VN/14657/2025 Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Lapsiperheiden Etujärjestö ry ei kannata hallituksen esitystä kotihoidon tuen kolmen vuoden asumisaikavaatimuksen käyttöönotosta. Esitys sisältää elementtejä, jotka herättävät vakavia kysymyksiä perustuslain, EU-oikeuden ja lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisuudesta , ja sen vaikutukset lapsiperheiden hyvinvointiin, kotoutumiseen ja yhdenvertaisuuteen olisivat haitallisia ja syrjiviä.

Ehdotettu malli heikentää juuri niiden perheiden asemaa, joita yhteiskunnan tulisi tukea kaikkein vahvimmin eli pienten lasten vanhempien, joilla on edessään kotoutumisen, työllistymisen ja kielitaidon oppimisen haasteet.

Lapsiperheiden Etujärjestö ry nostaa esille nämä keskeiset puutteet luonnoksessa sekä muut huomioitavat kohdat:

Perustuslain ja lapsen oikeuksien sopimuksen vastaisuus:

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ehdotettu kolmen vuoden asumisaikaraja asettaa perheitä eriarvoiseen asemaan heidän maassaolonsa keston perusteella. Tämä kohdistuu käytännössä ulkomailla syntyneisiin ja maahan muuttaneisiin perheisiin, mutta esityksen mukaan haitallinen vaikutus tulee olemaan myös monikulttuurisille perheille, joista yksi vanhempi on syntynyt muualla kuin Suomessa.

Esityksessä ei ole tehty asianmukaista lapsivaikutusten arviointia (LAVA), eikä lapsen etua ole tarkasteltu päätöksen ensisijaisena perusteena YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (artikla 3) mukaisesti. Koska kotihoidon tuki on lapsen hoitoon tarkoitettu etuus, sen rajoittaminen vanhemman asumisajan perusteella vaikuttaa suoraan lapsen yhdenvertaisuuteen.

EU-oikeuden ja kansainvälisten velvoitteiden ristiriita:

Kotihoidon tuki on EU-asetuksen (883/2004) mukainen perhe-etuus, jota ei saa rajoittaa jäsenvaltioissa laillisesti asuville henkilöille. Ehdotettu kolmen vuoden asumisaikavaatimus vaikuttaa myös EU-kansalaisiin ja heidän perheenjäseniinsä, jolla on oleskeluoikeus Suomessa. Tällainen rajoitus on käytännössä syrjivä, koska se kohtelee eri tavoin henkilöitä, jotka ovat EU-oikeuden mukaan samassa asemassa sosiaaliturvaoikeuksien suhteen.

Lisäksi esitys sivuuttaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja lapsen oikeuksien yleissopimuksen vaatimukset, jotka velvoittavat valtiota turvaamaan perheiden sosiaalisen suojelun ilman syrjintää.

Kotoutumisen tavoite on väärin ymmärretty ja tutkimusperuste puuttuu:

Esityksen perustelu väittää, että taloudellisen tuen poistaminen edistäisi kotoutumista. Tutkimusnäyttö kuitenkin osoittaa päinvastaista: toimeentulon epävarmuus, köyhyys ja stressi heikentävät kotoutumista, kielenoppimista ja vanhempien osallisuutta yhteiskuntaan (Bucelli & McKnight 2024; Yijälä 2014; Pesola, Sarvimäki & Virkola 2024).

Asumisraja ei tuo lisäarvoa kotoutumisen tukemiseen, sillä samat tavoitteet voidaan saavuttaa jo voimassa olevan kotoutumislain (681/2023) kanssa.

Lapsella on myös oikeus molempiin vanhempiensa kieliin. Tämä oikeus perustuu perustuslain 17 §:ään, YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 29 ja 30 artikloihin sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytäntöön. Julkisen vallan tehtävänä on tukea lapsen kielellistä ja kulttuurista identiteettiä, ei kaventaa sitä hallinnollisilla tai taloudellisilla rajoitteilla. Kotihoidon tuen rajoittaminen voi käytännössä heikentää lapsen mahdollisuutta säilyttää yhteys perheen molempiin kieliin ja kulttuureihin.

Sosiaalinen ja taloudellinen vaikutusarviointi on puutteellinen:

Esityksen vaikutusarvio keskittyy valtion säästöihin (10,9 milj. € v. 2029) mutta ei arvioi lain todellisia kustannuksia ja seurauksia:

- Kuntien varhaiskasvatuskustannukset kasvavat, jos lapset siirtyvät päiväkoteihin pakon vuoksi.
- Toimeentulotuen ja asumistuen tarve kasvaa, koska pienituloiset perheet menettävät merkittävän osan tuloistaan.
- Lapsiköyhyyden ja perheiden taloudellisen stressin riski kasvaa.

Tämä on vastoin hallitusohjelman tavoitteita vähentää köyhyyttä ja tukea lapsiperheiden hyvinvointia.

Sukupuoli- ja yhdenhuoltajavaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi:

Ehdotettu rajoitus kohdistuu erityisesti maahanmuuttajataustaisiin äiteihin ja yksinhuoltajiin, joilla on jo valmiiksi heikompi työmarkkina-asema. Tämä voi lisätä eriarvoisuutta sukupuolten välillä ja heikentää naisten mahdollisuuksia hallittuun kotoutumiseen ja perhe-elämän yhdistämiseen.

Hallinnollinen monimutkaisuus ja toimeenpanon ongelmat:

Esitys edellyttäisi, että Kela selvittää kaikkien perheen aikuisten asumishistorian ja maahantulovuodet, mikä lisää byrokratiaa, hallinnollisia kustannuksia ja virheiden riskiä. Tilanteet, joissa perheessä on useampi huoltaja, avio- tai avopuoliso tai uusperhetilanne, voivat johtaa epätasaiseen kohteluun.

Ristiriita kansallisen perhepolitiikan tavoitteiden kanssa:

Suomessa käydään parhaillaan keskustelua syntyvyyden laskusta ja lapsiperheiden tukemisen tärkeydestä.

Tämä esitys toimii näitä tavoitteita vastaan:

- Se heikentää lapsiperheiden taloudellista turvaa.
- Se vaikeuttaa pienten lasten hoitoa kotona silloin, kun perhe kokee sen lapsen edun mukaiseksi.
- Esitys johtaa epätasa-arvoisiin tilanteisiin eri perhetyyppien välillä, erityisesti silloin kuin vain toinen vanhempi täyttää asumisaikavaatimuksen.

Lapsiperheiden Etujärjestön suositukset

1. Luovutaan kolmen vuoden asumisaikavaatimuksesta kokonaan.

Kotoutumisen tukemiseen on olemassa toimivia ja lainmukaisia keinoja kotoutumislain ja varhaiskasvatuspalveluiden kautta.

2. Tehdään perusteellinen lapsivaikutusten arviointi (LAVA) ennen lain jatkovalmistelua. Arvioinnissa tulee tarkastella vaikutuksia erityisesti alle 3-vuotiaiden lasten, yksinhuoltajien ja maahanmuuttajataustaisten perheiden näkökulmasta.

3. Arvioidaan lain yhdenvertaisuus ja EU-oikeuden mukaisuus perustuslakivaliokunnassa ennen voimaantuloa.

4. Kehitetään kotoutumista tukevia kannusteita hallinnollisten rajoitusten sijaan.

Esimerkiksi osa-aikainen kielikoulutus kotihoidon tuen rinnalla, vapaaehtoinen varhaiskasvatus ja perhekohtainen neuvonta tukevat paremmin kotoutumisen tavoitteita.

5. Turvataan perheiden valinnanvapaus lapsen hoitomuodossa.

Vanhemmilla tulee olla todellinen mahdollisuus valita lapselleen paras hoitomuoto taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla.

4. Yhteenveto

Saatavilla olevan tutkimusnäytön perusteella esitys ei edistä kotoutumista, vaan saattaa lisätä perheiden taloudellista haavoittuvuutta ja eriarvoisuutta.

Lapsiperheiden Etujärjestö ry katsoo, että Suomen lapsi- ja perhepolitiikan tulee perustua yhdenvertaisuuteen, lapsen etuun ja perheiden tukemiseen – ei rajoittamiseen tai rankaisemiseen.

Lapsiperheiden Etujärjestö ry:n hallituksen puolesta

Kristiina Paju

Puheenjohtaja

LÄHTEET:

Bucelli, I. & McKnight, A. 2024. Review of The Mechanisms Underlying the Intergenerational Transmission of Poverty, Itla Reports 2024:3.[Viitattu 8.11.2025] <http://itla.fi/wp-content/uploads/2024/10/Review-of-the-mechanisms-final.pdf>

Euroopan ihmisoikeussopimus [viitattu 8.11.2025]

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_fin

Euroopan parlamentin ja Euroopan neuvoston asetus 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta, annettu 29.4.2004 [viitattu 8.11.2025] [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0883R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R0883R(01))

livonen, E. & Pollari, K. Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2021:5. [viitattu 8.11.2025] <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-370-8>

Laki kotouttamisen edistämisestä 681/2023, annettu 14.4.2023 [viitattu 8.11.2025]

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/681>

Pesola, H., Sarvimäki, M. & Virkola, T. 2024. Mitä oikeastaan tiedämme maahanmuuttajien kotouttamispolitiikan vaikuttavuudesta? T&Y Lehti, 2024:4. [viitattu 8.11.2024]

[https://labore.fi/t&y/mita-oikeastaan-tiedamme-maahanmuuttajien-kotoutumispolitiikan-vaikuttavuudesta /](https://labore.fi/t&y/mita-oikeastaan-tiedamme-maahanmuuttajien-kotoutumispolitiikan-vaikuttavuudesta/)

Suomen perustuslaki 731/1999, annettu 11.6.1999 [viitattu 8.11.2025]

[\]https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1999/731/ajantasa/2018-10-05/fin](https://www.finlex.fi/eli?uri=http://data.finlex.fi/eli/sd/1999/731/ajantasa/2018-10-05/fin)

Yijälä, A. 2014. Maahanmuuttajien taloudellinen sopeutuminen pohjoismaissa.

https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/14_11_18_tyopapereita2_yijala.pdf

YK:n lapsen oikeuksien sopimus [viitattu 8.11.2025] <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>

Paju Kristiina
Lapsiperheiden Etujärjestö ry